

Minnekirken på Eiktunet - tilblivelse

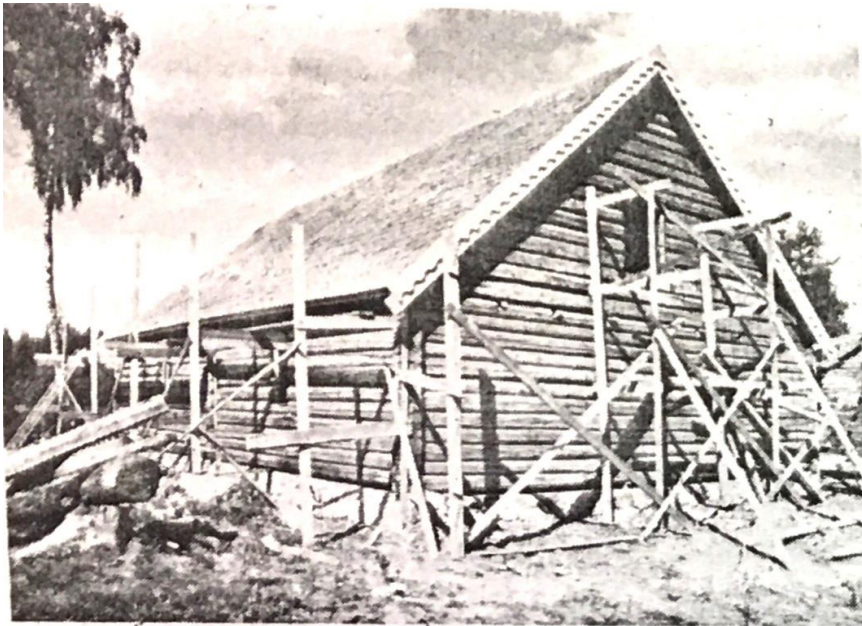
Bestyrer Alf R. Iversen kan ha blitt inspirert av Garmokirken på Maihaugen til å reise en egen kirke på Eiktunet. Han kalte denne en minnekirke og fant råbygget på Skumsrud på Biri. Dette måtte han sikkert kjøpe, men summen er ukjent. Et håndskrevet notat fra Iversen, der innledningen mangler, sier litt om idéen: "

Med dette står det igjen å skaffe midler til nedtaking, transport, fundamentering og gjenreiseing.

Inklusiv påbygging av et våpenhus er arbeidet forhåndskalkulert til 190.000 kroner.

Det er mitt håp at denne kapitalen kan skaffes til veie i løpet av byggetiden. Minnekirken er av kulturhistorisk verdi. Den vil ikke bli vigslet, men stå åpen for kirkelige handlinger som dåp, bryllup, gudstjenstlige møter og en fast årlig olsokmesse.

Tanken var at minnekirken skulle inneholde utstyr og gjenstander fra de gamle kirkene Braastad og Hunn. Dette ble samlet over flere år og noe av det ble benyttet. Iversen sørget for å få publisitet om prosjektet og avisoppslagene var mange. I 1980 var huset under oppføring. Året etter var Bent C. Lange fra Riksantikvaren på besøk, og han var åpenbart fornøyd med det han så.

Minnekirke på Eiktunet

På Eiktunet er en i disse dager i ferd med å sette opp hus nummer 35, — en minnekirke. I den

21. mai 1980

forbindelse er det samlet inn en rekke gjenstander fra flere gamle kirker. Kirken er en rekonstruksjon av Bråstad gamle kirke, og tømmeret som benyttes stammer fra et stabbur i Biri, bygget av samme mannen som bygget kirken.

Når det gjelder innredningsarbeidet skal dette først påbegynnes til vinteren. Når kirken kan veløpig et en-

5-1980

Skolebarna inntar Eiktunet

Kirken under tak, to nye bygninger reises i sommer

Eiktunet åpnet sine porter 1. juni og museet står dermed klar til å ta imot såvel tilreisende som byens og distriktets egen befolkning for omvisning. Hittil er det stort sett skolebarn som har utgjort innrykket. Det er blitt svært alminnelig at lærerne tar med sine klasser og tilbringer et par timer mot slutten av skoleåret på museet for å bringe de unge, som er vant med dagens moderne velstandssamfunn, et gløtt inn i hvordan deres forfedre levde.

De kommer lærerne på besøk på forhånd for å sette seg inn i stoffet og notere disposisjoner til oppgaver som elevene skal lage etter museumsbesøket. På denne måten blir barna bedre forberedt og kan få mer ut av museumsbesøket, sier museumsbestyrer Alf R. Iversen til Samhold/Velgeren.

Kirkebygget som får sin plass på høyden ovenfor Svartåsbygningen er snart under tak, og til vinteren blir interiøret fra den gamle Bråstad kirke montert.

Iversen forteller ellers at det også i år skal reises to bygninger på museet. Først skal det reises en gammel bygning fra Biri der det skal innredes et gjørtierverksted. Museet har sikret seg A. Hammersens gjørtierverksted som i sin tid skal flyttes til museet. Inntil dette skjer skal inventaret, gamle halvfabrikata o. l. plasseres i Biri-bygningen. Videre skal et gammelt seterfjes fra Snertingdal bringes til museet og plasseres på det man har valgt å kalle Øversetra.

— Kirkebygget er blitt en realitet?

— Ja, nå er takleggingen i full gang. Selve kirken er reist av materialer fra et gammelt stabbur som stammer fra Biri. Senere skal vi reise det som kalles våpenhuset og dette sammen med innredningen i kirken kommer fra den gamle Bråstad kirke. Når våpenhuset står under tak i løpet av høsten vil innredningen bli tatt som vinterarbeid, sier Iversen.

Ellers er det grunn til å registrere at det nå er kommet på plass en vakker portal som skal danne en fremtidig representativ inngang til området. Den gamle forfalne skigarden rives, og det er

nå reist godt gammeldags høgjerde på begge sider av portalen. Når selve porten kommer på plass om kort tid, vil det bli avkreventre av de besøkende slik som tilfellet er ved andre museer, ide vi er avhengig av inntekter til driften, sier Iversen. Han forteller ellers at det i vår ble begått hærverk på scenen der det ble adelagt for ca. 8000 kroner. Det har imidlertid lyktes å spore opp gjerningsmennene som trolig får et oppgjør både med lensmannen og museumsledelsen.

Jr.

11. juni 1980

Vardal Kirke og Hunn kirke,
Eiktunet, Gjøvik

samme dag
finnes hos RA

31. 7.1981

Innberetning fra antikvar Bernt C. Lange.
Befaring av kirkebygget sammen med bestyrer
Alf R. Iversen.

Øvre etasje av et 1700-talls tømmerstabbur fra Biri er satt opp som kirke, resten er lagret. Etasjen har hatt to like store rom med åpning mellom. Skilleveggen er beholdt, åpningen tenkes utvidet. Bygget har nu åpen takstol, men hullene for takbjelkene er i behold slik at det kan legges bjelketak med bordhimling over. Bygget er orientert, som gamle kirker alltid var, i øst er tilføyet et sakristi, i vest et våpenhus. Begge deler har nødvendiggjort gjennomskjæring av stabburetasjens kortvegger for nye døråpninger. En dør med rike akantusutskjæringer på forsiden og et lite ovalt vindu, er tenkt som hoveddør fra våpenhuset, skal ha vært ^{kirke} bakdør. Seks dreiete søyler, over mannshøye med innsnevring på midten, to er mindre, alle umalte, meget defekte og forhuggete etter bruk i stall, skal også være fra kirke, ennå ikke bestemt hvor de skal anvendes. På muséet befinner seg en liten klokke, som skal komme fra Hunn kirke. Det ble sagt den var fra 1700-årene og støpt i Ørebro, Sverige. Den er anbragt i ny takrytter som matklokke på en av tunets bygninger. En planke med tekst kommer fra Vardal kirke. Bokstavene dekket hele flaten. (Bråseten)

DEN:TID:DENNE:KIRCKE:BLET:BØGET:DA:VOR:HEDELIGE:OC:
VELLER:MAND:HER:IENS:GRAM:SOGNEPREST:I:VARDAL:IENS:
OLSON:KOL:VAR:KIRCKE:VERNER:TIL:DET/E:ARBEDET:
HAVFER:TØLEF:HENRICKSONSMEBØ:SEN:ECTEHUSTRO:OC:
SIOGER:OC:DAATER:GIFVET TIL KIRCKEN 9 MARCK.

En utskåret bue med ornamentale skjæringer på begge sider, har teksten ANO 1664. Begge ender har tapp for innfelling, antagelig hører buen til korskillet i kirken.

Et par hele og et par halvsøyler, klassisk type og hvitmalte, skal komme fra Hunn kirke.

Inventar og materialer fra kirkene rundt i distriktet er lokalisert og det er håp om med tiden å få alt dette innpasset eller utstillet i museumskirken, sammen med det som allerede er der.

Bygget er under tak med ny mønekam og kors i gavlene, men ikke innredet. Det skal godt gjøres å få alt som finnes fra kirken innpasset her, særlig empiretidens store bygningsdeler som de fra Hunn kirke. Men bygningen kan godt illudere som en liten 1700-tallskirke. Det bør derfor satses på dette og da er det naturlig å beholde mest mulig av skilleveggen som korskille og legge himling igjen over bjelketaket i begge rom, eller eventuelt bare det ene, avhengig av høyden på ting som skal plasseres der, som f.eks. altertavlen.

Klokkestøpul er planlagt utenfor "kirken", men en liten takrytter kunne også benyttes hvis det bare er den nevnte klokken som skal henges opp. Den er ikke særlig stor, nærmest matklokkestørrelse. Mulighetene for at den er laget som matklokke, eller først har vært kirkeklokke og senere blitt matklokke, er begge til stede. Da det ikke var mulig å lese innskriften hvor den nu henger, vil denne bli tilsendt senere.

Bernt C. Lange

Minnekirke fra katolsk tid innvies på Eiktunet Olsok neste år

Olsok - eller på Olavs-dagen - 1984 blir det innvielse av minnekirken på Eiktunet, lover bestyrer Alf R. Iversen. Innvielsen i kirkelig forstand blir det imidlertid ikke, da dette skal være en kirke av ren museal betydning og funksjon. Men det er intet til hinder for at det om ønskelig ved spesielle anledninger kan holdes gudstjenester o.l. i minnekirken, som har fått en prektig beliggenhet på haugen overfor Svartåsbygningen.

Eter et grundig forarbeid kom man i gang med reisingen av selve kirkebygget i fjor, og utvendig er fullført. Man er kommet langt innvendig også. Bestyrer Iversen forteller at minnekirken, som i stil og innhold vil bære preg av katolsk kirkeid, vil inneholde relikvier og annet inventar som for en stor del er samlet ved et imponerende «detektivarbeid» rundt om i Eiktunets distrikt. Og det som rent interiørmessig mangler fra svunnen tid, har dyktige håndverkere dreiet og laget etter originale mønstre.

Originale veggmalierier

For å begynne med sakristiet, så har Iversen sikret seg originale veggmalierier utført av maleren Peder Aadnes. De stammer opprinnelig fra den gamle prestegården i Haug. De kom for dagen under rivning av en gammel bygning. Bordene var snudd inn, og ved rivningen kom denne kulturskatten for dagen.

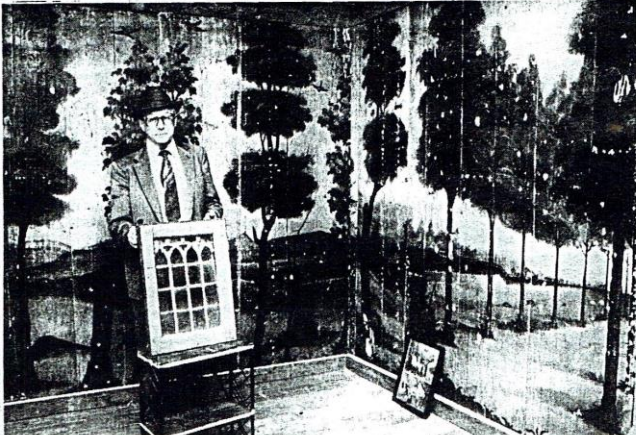
I gamle dager var det slik at kirken var eid av gårdene, og når de ble revet, ble treverket benyttet som byggematerialer. Foruten materialer fra revne kirker, finnes det nok sikkert fremdeles kleboder gjemt eller glemt på gårder rundt om i museets vide distrikt. I midtpartiet i sakristiet er det foreløpig bare noen få umalte bord - en missing link - som Iversen håper en kunstmaler vil fylle ut med motiv og farger i harmoni med originalen. Det skal ikke være noen kopiering av de originale motivet, men en utsmykning som vil danne bakgrunn for et større skap i sakristiet.

Imponerende håndverksarbeid

Storparten av ytterkledningen på sakristiet er for øvrig bord som stammer fra en gammel kirke i Biri, som har sin opprinnelige rustikke farge i behold. Takrytterne fra denne kirken har håndverkere skåret etter det opprinnelige mønster. Kirken for øvrig er tomret, og dette tømmeret stammer fra bl.a. eldre låvebyggelse i museets distrikt. Det er overalt utført et imponerende håndverksarbeid. Det er også funnet originale utskårne kirkedører, og treinterior i koret, og det som mangler har håndverkere dreid og skåret nøyaktig etter originalen. Det gjelder bl.a. store deler av korsranken. To originale og kunstnerisk utførte lysekroner i tre vil også danne et attraktivt interiørmessig innslag i koret.

Kirkelige kulturskatter

Bestyrer Iversen betror oss at han har en rekke større og mindre kirkelige kulturskatter liggende på lager, og disse vil finne sin rette plass i minnekirken. Og han vet at det i museets distrikt finnes enda mer, som han håper å kunne få sporet opp, slik at interiør og utstyr fra katolsk tid kan bli så fullkomment som vel mulig. Han er en utrettelig søker og «detektiv», som vet hvor tingene kan finnes.

Bestyrer Iversen presenterer veggmaleriene i sakristiet, utført av maleren Peder Aadnes, og døren til ei... skap som også skal få sin plass her.

En «godbit»

En godbit for seg selv er kirkeklokken fra gamle Hunn kirke. Iversen vil ikke rope hvor han fikk tak i den, men også dette er en kulturskatt som vil få sin plass på det smekre klokketårnet

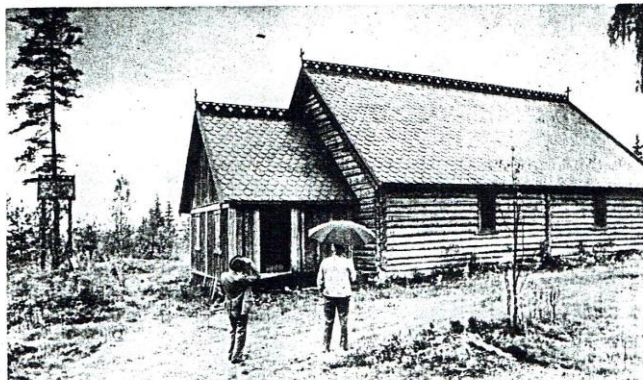
som allerede er reist på sydsiden av sakristiet. Klokken er støpt i Göteborg, av klokkestøperiet Guten af O: Kiulander 1786.

Det kommer til å skje stadig noe nytt med minnekirkebygget på Eiktunet. Iversen og hans

dyktige håndverksmedarbeidere er stadig i virksomhet, og Iversen forsikrer at «rutens» skal holdes, og symbolsk skal altså minnekirken kunne innvies Olsok 1984. Ish.

Iversen og hans håndverksmedarbeider Leif Øverstad med klokken som stammer fra gamle Hunn kirke; laget av klokkestøperiet Guten af O: Kiulander 1786. (Fotos: Peder Bakken).

Minnekirken har fått en prektig beliggenhet på haugen ovenfor Svartåsbygningen.

3. juni 1983